

ДЗВОНИ ЛЕМКІВЩИНИ

№ 3 (96)
травень-червень
2015 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

ЛЕМКІВСЬКІ КОРЕНІ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ АНДЖЕЯ ДУДИ

Дружнє ставлення польського політика до України може бути підкріплене українськими коренями.

Дуда – несприятиманне поляком прізвище, але цілком зрозуміле для українців. Дудка, наприклад, польською буде «пішчалка». В польській «дуди, дудкі» – це лише різновид гуральської кобзи. Тобто, і ця назва стосується теренів, заселених лемками і гуралами (етнографічні групи, що іноді розглядаються як субетнос поляків).

Не дивно, що у поляків під час виборчої кампанії до кандидата з таким прізвищем виникали запитання, що стосувалися його походження. Чорні політтехнологи навіть запускали мережевий вірус про те, що начебто дід Анджея – це Михайло Дуда, [сотник], відомий на Лемківщині командир УПА. «Анджея Дуда – внук бандерівця», – ширилося соціальними мережами.

Анджею Дуді нічого не залишалося, як спершу у Твіттері [соц. мережа] заявити, що його діда звали не Михайло, а Алоїз, хоча той дійсно був родом із Лемківщини (п-т Старий Санч). Згодом у польській пресі з'явилось навіть розгорнуте генеалогічне дослідження родоvodu Дуди. З нього випливає, що кандидат [партії] «Право і Справедливість» є лемком: там, зокрема, зустрічаються такі прізвища як Калюжний, Майка та інші.

Але, попри наявність таких прізвищ, про лемків у друкованих матеріалах не сказано ані слова. Справа в тім, що офіційно поляки характеризують лемків як східноєвропейську етнічну групу. Тобто визнають, що вони не є поляками. В Україні лемки вважаються українською етнічною групою. Було б дивно підтверджувати, що маєш українське коріння, коли балотуєшся на Президента Польщі, та ще й від право-консервативної сили. Тож у офіційній генеалогії Дуди всі – поляки.

До речі, колишній пре-м'єр-міністр Польщі, а нині глава Євросоюзу Дональд Туск етнічно має кашубське походження (західнослов'янський народ, що проживає на північному заході Польщі), і цей факт під час виборчих кампаній також був

його вразливим місцем, у яке били особливо заціклені на польськості патріоти.

Отже, якщо вірити польським медіа, генеалогічне дерево нинішнього Президента Польщі веде аж до початку XIX століття, до двічі прадіда Яна, який також мешкав на Лемківщині, неподалік Нового Санчу. Нині прізвище Дуда – типове для того регіону і дуже поширене. Син Яна Францішек одружився з Розалією Калюжною (українське прізвище!). Їхній син Ян служив у австрійському війську, отримав шматок землі в селі Лацке біля Нового Санча.

Син Яна – Алоїз Дуда (дід президента), був кушніром у Старому

Санчі. Цей вид ремесла типовий для того регіону і лемків загалом. Алоїз одружився з представницею гуралів Кінгою Рамс. Мама Кін'ги мала дівоче прізвище Майка, що характерне для лемків, але не поляків. Алоїз жив довго, і помер тільки 1992 року.

Зате стовідсотково польське коріння в Анджея Дуди по матері. Рід Мілевських веде його з теренів, де знаходиться географічний центр нинішньої Польщі.

Те, що Дуда має значний відсоток лемківської крові, навряд чи буде якимось впливати на його політику. Безумовно, він буде дбати лише про інтереси Польщі. До того ж, лемки у Польщі наразі мають різне позиціонування. Частина з них продовжує вважати себе українцями, частина – окремим народом [русинами], а треті вважають себе уже поляками. Хто є ким, вирішують самотужки. Тож навіть, якби Дуда визнав факт лемківського походження, ніхто це не сприйме автоматично як визнання, що його предки були українцями.

Проте товариствам лемків вартувало би поглибити дослідження. Маючи такого земляка, можна послити у Польщі позиції, втрачені після операції «Вісла».

**Ігор ГОШОВСЬКИЙ -
головний редактор сайту
«Центр транспортних стратегій»**

(Літ.: //Вісник СФУЛО. – №5(29), трав. 2015. – С.7-8).

ЛЕМКИ- ЛЕЛЕКИ

Лемки-лелеки, мов зорі величні:

Понад небесами, близьенько до сонця.

Близько до сонця, до серця, до мами,

До отчої хати, де тихая річка,

Безмежні простори і рідні потічки.

До свого гніздечка вертає пташина,

Лишаючи землі, чужії країни.

До рідного краю завжди серце лине

У згадці прадавній, старенькій світліні.

То лемки-лелеки зоріють світами,

Шанують могили зі Святими Хрестами.

Нескорена пам'ять, мов кадри із фільму,

Як землю прадавнію віддали свавільно.

Народ, як худобу, загнали в вагони,

Крізь терен і сльози від рідного дому.

Де мамина грушка, криниця стояла,

Тепер – нові газди там поле зорали.

Руїна у серці і розпач бездонний.

Та ріками сльози, крізь крики і стогін:

«Ой, мамцю-матусю, чого ж ти безсила,

Дітей тих дрібненьких крилом не укрила?»

Злетіли у далі малі лелечата:

Не вижило, впало в дорозі багато.

Наповнена чаша – духовна криниця,

Свічею освітлені в вічності лиця.

Гуркочуть громами, проллються дощами,

В тумані спливають, мов віщими снами,

Набагом б'ють, дзвоном відлунують в серці.

І серце до серця в молитві озветься:

«Царице Небесно! Так щиро благаю,

Хай пам'яті вогник повік не згасає.

Лампадою світить попід образами.

Окрилена з дому від нас рушниками,

Летять над віками, зоріють світами,

Над горами линуть у даль журавлями.

Де мрія широка, де думка висока –

Там лемківська пісня ясна, синьоока.

Там лемківське слово розумне, величне –

Колиска народу священна і вічна.

В косицю обряди, звичаї влітає.

Шануйте людей тих, що їх пам'ятають.

...Де сонце за обрій спочити лягає,

Заблимають зорі із рідного краю.

Там тихі тумани століття гойдають,

Роки за роками у небо змивають.

Як лемківську пісню собі нагадаю –

Курличуть лелеки із отчого краю!

**Наталія МЕЛЬНИК,
1.12.2012 р.**

ХРОНІКА НОВИН

Фестиваль на Полтавщині

5-ий Регіональний фестиваль лемківської культури «Барви Лемківщини» проходив 2 травня у с. Лютенські Будища в Зіньківському районі. На обласне свято зібралися лемки з різних куточків України, щоб запалити ватру і згадати свій отчий край. Горді та мужні лемки знайшли в собі сили і зберегли Божу іскру, яка вирізняє їх з-поміж інших людей, зберегли пам'ять про своє коріння, розвивають славні лемківські традиції. Фольклорний фестиваль із кожним роком набуває дедалі більшої популярності.

В заході взяли участь в.о. голова райдержадміністрації В. Г. Панченко і голова райради А. А. Рись.

Інф. «ДЛ»

Виставка В. Одрехівського

15 травня о 16.00 год. в головній будівлі Національного музею у Львові ім. А. Шептицького (пр. Свободи, 20) відбулося відкриття виставки скульптури народного художника України, професора Львівської Національної академії мистецтв Володимира Одрехівського з нагоди його 60-річного ювілею.

Скульптор працює у галузі монументальної, декоративної та станкової пластики, досліджує проблеми сучасного мистецтва. У його творчому доробку понад 250 станкових і 30 монументальних творів. За словами художника, роботи останніх двох років – це мистецькі інспірації, джерелом яких є винятково насичені драматичні події, що увірвалися в наше сьогоднішнє.

Т. Радь

«Лемківщина» у Великому Березному

19 травня у Великоберезнянській середній школі відбулися установчі збори, на яких було вирішено створити районну організацію Товариства «Лемківщина». Збори відкрила член Контрольної комісії ВУТЛ Мар'яна Шкурда. Протягом останніх років район став найбільш активним осередком лемківського руху в Закарпатті. Тут діє багато сільських осередків, але офіційного статусу вони не мають. До ініціативної групи увійшли художник Василь Слободський, вчитель Микола Пекар, депутат райради Василь Бельо, фотожурналіст Віктор Ковач, директор Будинку культури Оксана Рудей. Головою районної організації обрано педагога, голову профспілкового осередку району Миколу Пекаря.

У роботі зборів взяв участь і виступив голова ВУТЛ і Закарпатської обласної організації Василь Мулеса. Він щиро привітав лемків Великоберезнянщини з важливим етапом в їхній роботі.

М. Шкурда

Празник у Тернополі

Протягом року лемківська громада Тернополя звела церкву Вознесіння Господнього на західній околиці міста, при львівській дорозі. Це 3-банный храм у традиційних формах лемківського дерев'яного будівництва (архітектор Олександр Джула). Залишилося виконати внутрішні оздоблювальні роботи. На храмовий празник Вознесіння планували відкрити і освятити новий храм, проте організаційні зусилля, матеріальні витрати і кошти були віддані для Лемківської ватри в Монастирську. Тому освячення відбудеться у кінці року.

21 травня, у погожий сонячний день біля церкви зібралися лемки Тернополя. Службу Божу, а потім освячення літургійних предметів провів отець Василь Шафран.

І. Ганчова

ДО УВАГИ ЛЕМКІВ УКРАЇНИ!

1-2 серпня 2015 р. в м. Монастирську на Тернопільщині відбудеться XVI Всеукраїнський Фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини». У фестивалі братимуть участь професійні та аматорські колективи і окремі виконавці з України, Польщі, Словаччини.

Довідки за тел. (0352) 52 29 93; 096 633 96 49.

29-30 серпня 2015 р. в с. Зимна Вода біля Львова відбудеться Перший Львівський обласний Фестиваль «Гомін Лемківщини». Для участі у фестивалі зголосилися 20 творчих колективів.

Довідки за тел. (0322) 72 39 31; 097 323 11 93; 066 911 76 14.

Продовж. на с. 2.

ХРОНІКА НОВИН

Закінчення.

Пам'яті Никифора

Лемківська громада Львова 21 травня шанувала пам'ять маляра-примітивіста Никифора – Епіфанія Дровняка з нагоди 120-ліття від дня народження. Керівництво й члени товариства «Лемківщина» поклали квіти до його пам'ятника на Музейній площі в центрі міста.

Захід відбувся під акомпанемент лемківських пісень у виконанні хористів капели «Лемковина».

Т. Радь

Аудіоальбом лемківських пісень

Акторка та співачка Галина Баранкевич 22 травня в Івано-Франківську презентувала аудіоальбом лемківських пісень «Вигнані з раю». Презентація відбулася в рамках фестивалю «Час театру» на камерній сцені Обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. Це другий аудіоальбом співачки, проте він особливий, бо він – лемківський.

Історія лемків дуже близька для акторки, адже її бабуся мала 11 років, коли 1945 р. її з великою родиною вивезли товарним поїздом із Лемківщини на Східну Україну. Цікаво, що багатодітна родина, яка мала лише кілька годин на збір, взяла в дорогу акордеон і скрипку, без яких не мислила свого життя.

«Доля вигнанця – нескінченний шлях повернення. Все, що ми маємо, це пісня як частина райського дому, як дороговказ, як наша душа і віра – коментує Галина Баранкевич.

У альбом «Вигнані з раю» увійшли 14 музичних композицій, серед яких відомі пісні «Під облачком», «Ішло дівча лучками», «Кед ми прийшла карта», «Ой, верше, мій верше», а також малознані широкому загалу твори. Назва альбому теж символічна: у часі Великого посту лемки виконують церковну пісню «Як пішов Пан-Бог до раю і стрітив Адама і Еву» – про вигнання перших людей. Історія, що крутиться по колу – повторилася: лемків вигнали з їхнього рідного раю Лемківщини, подібно до того, як у сучасній Україні багатьох лемків, яких свого часу переселили на Схід України, тепер виселяють звідти через війну...

«Гал. кор.»

Кермеш в Івано-Франківську

24 травня в новозведеній греко-католицькій церкві імені Св. Апостолів Кирила і Методія вдруге зібралася лемківська громада обласного центру. Службу Богу відслужили отці Анатолій Дуда-Квасняк, Михайло Залевський, Юрій Трухан і Олег Червак. Отець Юрій розповів про роль місіонерів Кирила і Методія в прийнятті християнства на Лемківщині, яке було прийняте на 100 років раніше ніж у Київській Русі. В той час Лемківщина належала до Великої Моравської держави.

Потім Кермеш продовжився біля Пам'ятного хреста, що неподалік від храму. Священники відслужили молебень і освятити воду. В цокольному приміщенні відбувся великий концерт з участю церковного хору. Звучали лемківські народні та українські патріотичні пісні, читали вірші Т. Шевченка.

А. Ядловський

Презентація лемківських книжок

У неділю, 7 червня в приміщенні Тернопільського обласного художнього музею проходила презентація лемківських книжок Ігоря Дуди, виданих останніми роками у Тернополі: «Лемківський словник. 26 000 слів» (2011), «Лемківський гумор» (2014). Третя – «Біобібліографічний довідник» (2015) вийшла з нагоди 75-річчя від дня його народження.

На зустріч із автором зібралася численна лемківська громада Тернополя, знайомі, друзі та родина І. Дуди. Організаторами презентації виступили Тернопільська міська та обласна організації ВУТЛ.

Інф. «ДЛ»

Вечір у музеї

У Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшая 9 червня відбувся вечір з нагоди Дня матері. Ініціаторами проведення свята виступили Закарпатські обласні організації – ВУТЛ (Василь Мулеса, Володимир Шелелець) і Спілки письменників України (Василь Густі). У вечорі взяла участь академік Академії мистецтва, народний художник України Василь Микита, голова обласного осередку Спілки композиторів, заслужений діяч мистецтва України Віктор Теличко, лауреат Міжнародних конкурсів, співачка Надія Підгородська.

На вечорі були представлені художні та музичні твори, що прославляють жінку-матір.

В. Мулеса

Лемківська громада Тернополя біля церкви Вознесіння Господнього. 21.05.2015 р. З іконою – Іван Фалатович і Марія Тройчак.

Ігор ДУДА – директор Тернопільського обласного художнього музею, заслужений працівник культури України.

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ І ЛЕМКІВЩИНА

Правник, письменник і журналіст, етнограф і мовознавець, громадський діяч Франц Коковський народився 17 березня (за ін. даними – 17 вересня) 1885 р. в м. Бережани. Закінчив Бережанську гімназію. У 1906 р. вступив на філософський факультет Львівського Університету, але наступного року був арештований і виключений за участь у студентській демонстрації протесту. Член літературно-мистецького об'єднання «Молода Муза» у Львові. В 1907-09 рр. продовжував навчання в університетах м. Граці і Чернівці (Австрія), паралельно співпрацював у газеті «Букovina». У 1910-11 рр. студіював на юридичному факультеті Львівського Університету. В 1912-25 рр. – помічник адвоката, адвокат у Бережанах. За часів ЗУНРу – державний комісар містечка Козова. В 1925-28 рр. – повітовий суддя в Підгайцях. У 1928-34 рр. – окружний суддя в м. Сяніч Краківського воєводства. Відтак повернувся до Бережан, із 1937 р. працював адвокатом. У грудні 1939 р., разом із сином Стефаном, арештований НКВД й ув'язнений в Тернопільську тюрму. Помер у тюрмній лікарні 9 вересня 1940 р. Де похований – невідомо.

Франц Коковський народився в м. Бережани на Тернопільщині, але протягом шести років жив у м. Сяніч на Лемківщині. Свою дослідницьку, громадську та літературну працю присвятив лемкам. Він вивчив їх говірку, звичаї, історію та культуру. Писав історичні, краєзнавчі, етнографічні та мовознавчі дослідження, науково-популярні нариси і статті, розвідки про історичну топоніміку та ономастику. Багато оповідань написані лемківською говіркою. Тому нерідко письменника вважають уродженцем Лемківщини.

Протягом 1932-39 рр. опубліковані наступні статті Ф. Коковського на лемківську тематику (в хронологічному порядку): «Ліхтарні померлих у Сяніччині», «Часник у народних віруваннях», «Як змінюються назви наших сіл», «Із лемківського говору», «Забуті могили», «Мандрівки по Горличчині», «Куль

яйця й писанки», «Цікаві звичаї Лемків», «Музей «Лемківщина» в Сяноці», «Скорочення дієслів у лемківському говорі», «Стара лемківська колядка», «Різдвяні звичаї в Чертежі», «До словника назв народних одягів», «Назви сіл у Сяніччині в XV ст.», «Ніч під Івана Купала в селі Явірці на Лемківщині», «Старі церкви на Лемківщині», «Пам'ятки старовини на Лемківщині», «Писанка на Лемківщині», «Домашній промисел та торгівля у Лемків», «Карликів (Село, його населення та звичаї)», «Назви осель Лиського повіту в XV-ім столітті», «Доповнення до «Лемківського словника», «Стара колядка», «Гричички до назвництва сіл на Лемківщині», «Вінки плетуть (Фрагмент з Лемківщини)», «Хатне будівництво в Костарівцях», «Назвища в селі Прусіку Сяніцького повіту», «Шовтисова піснотка: Лемківське оповідання», «Рибальство в Сяніцькому повіті», «З нагоди з'їзду музеологів у Сяноці», «Святий вечір на Лемківщині», «Нова ділянка культурної праці», «Тиха робітниця (Ірена Добрянська), «Село Манів на Лемківщині», «Назви народних одягів у Карликові», «Назви та прізвища в селі Маневі», «Тісна. Заголовки свідчать про широту зацікавленості автора. Всі статті були надруковані у львівських часописах: «Діло», «Руська Хата», «Дзвінок», «Громадський Голос», «Життя і Знання», «Бджола», «Рідна Школа», «Назустріч», «Розвага», «Новий Час», «Рідна Мова», «Жінка», «Наша Батьківщина».

Ф. Коковський також співпрацював із часописом «Наш Лемко» (редактори П. Смереканич, Ю. Тарнович), який виходив у Львові. В 1936-37 рр. на його сторінках з'явилися цикли статей: «Від Сянока по Днів», «Культурний рух на Лемківщині», «Над джерелом Ослави», «Східними межами Лемківщини».

У цей період окремими виданнями виходять: прозові збірки «Вчорашні дні: Веселі оповідання» (Перемишль, 1931), «Людська вдячність та інші веселі оповідання», «За Україну: Оповідання з недавнього минулого» (обидві – Львів, 1934), «Юнацькі серця: Оповідання» (Львів, 1935), наукові розвідки «Слідами забутих предків: Оповідання з минулого Лемківщини» (Львів, 1935), «За землю. Лемківська повість», «Східними межами Лемківщини» (обидві – Львів, 1936), «Лемківська слава: Оповідання з часів татарських нападів» (Львів, 1937), «Читальня помогла: Образок з лемківського життя» (Львів, 1938). Повість із життя лемків «Марія» (1938-39) йому не судилося закінчити.

Видання післявоєнних років не чисельні: «Слідами забутих предків: Оповідання з минулого Лемківщини» (Нью Йорк, 1953), «Остання молитва. Оповідання. Повість» (Львів, 1999), «Вибрані статті та оповідання» (Тернопіль, 2010).

З-поміж останніх видань важливе значення мають «Вибрані статті та оповідання» Франца Коковського (упор. та примітки Наталії Ткачової). У цій збірці поміщено передрук статей про мову, спогоди про Бережани, літературні портрети письменників Західної України, складені на основі листування. Крім цього, поміщені статті Ф. Коковського в розділах «Діалектологія», «Етнографічні матеріали», «Музеєзнавство», а також його п'ять оповідань, три з яких написані лемківською говіркою. Бібліографія налічує 128 друкованих позицій.

Далі буде.

Звіт голови ВУТЛ О. Венгриновича

8.11.2014 р.

м. Львів

Закінчення. Поч. у №93-95.

Необхідно згадати відзначення великих постатей Лемківщини. У Дрогобичі було проведено вечір-спогад про Митрополита Сембратовича, священника С. Венгриновича. У Тернополі на відзначенні ювілею Б.І. Антонича виступали близько 150 артистів, разом із симфонічним оркестром обласної філармонії. Відзначення ювілею Б. І. Антонича пройшли і у Львові з допомогою молодіжних організацій. У Львові хор «Лемковина» відзначив своє 40-річчя великим святковим концертом.

20-ти і 25-ти річчя організації проведено в Бориславі, Львові, Бережанах, свій ювілей відзначила церква у Шевченківському гаї та мистецький колектив «Бескид» з Івано-Франківська. Бережанська районна організація широко відзначила 100-річчя фольклориста О. Гижі.

У Львові організовано мистецьку виставку М. Янко, у Тернополі – Л. Сороки та її сестри О. Задорожної, у Монастирських – П. Адам'яка, М. Тиханського, у Івано-Франківську – лемківського одягу (ляльок) І. Криницької. Мистецькі колективи Львова, Монастирська, Борислава, Калуша часто запрошують різні організації в Польщі з метою їх виступу на ярмарках, фестивалях. Проведені авторські концерти у Тернополі Надії Кулик, у Житомирі – Ярослава та Валентини Теплих, Анички з Тереховці, Богдана Пастуха у Львові.

У с. Пастуше (Чортківський р-н) та в Тернополі споруджені у лемківському архітектурному стилі муровані церкви (архітектори – лемки Б. Дудяк та О. Головачук).

У даний час лемківські громади в Івано-Франківську та Тернополі будують дерев'яні церкви, щоб вшанувати на новій малій Батьківщині лемківську самобутню культуру та залишити слід нашого перебування для нащадків. Кожну неділю проводиться лемківські Служби Божі у Тернополі та Івано-Франківську, а також у Львові – у Шевченківському гаю. У Києві проведена виставка творів Никифора, а у Монастирській організована експозиція, приурочена цьому видатному художнику – примітивісту.

Тернопільська міська організація щорічно проводить для дітей свято св. Миколая, в якому беруть участь більше 50-ти дітей.

На сьогоднішній день діють лемківські музеї: у Монастирську – державний обласний музей, а також у Тернополі, Ягольниці, Гутиську, Летячому на Тернопільщині на громадських засадах. У Львівській області діє музей Б. І. Антонича, у с. Зарічеве (Закарпаття) – музей лемківської культури. У Калуші, Рожнятині, Бориславі, Копичинцях, Бережанах діють музейні кімнати. В Перечині створений перший лемківський театр.

В Тернополі та Ужгороді продовжують випускати газети «Дзвони Лемківщини», «Лемки Карпат». У Львові – альманах «Лемківський календар», інтернет – вісник СФУЛО. Член Колегії І. Дуда видав «Лемківський словник», «Лемківський гумор», «Лемківські приповідки». Я. Теплий випустив книгу «Лемківська Атлантида», І. Красовський – «Лемківський Енциклопедичний Словник». На науковому обрії України появились нові імена кандидатів наук Г. Ступінської, Н. Ліснєк, В. Наконечного, Д. Байканич, О. Фабрики, Г. Русин. У м. Львові і Тернополі відкриті інтернет-сайти. На мою думку, постає час змінити теперішню роль Фондації дослідження Лемківщини, настає потреба перетворити її в наукову організацію.

Наші країни виїжджають на рідні землі впорядковувати могили, цвинтарі, церкви, беруть участь у ярмарках, із великим ентузіазмом, запалом продовжують їздити на Лемківську Ватру. На жаль, через різні причини, за останні роки зменшується кількість наших мистецьких колективів у програмах Ватри. Можливо, це тимчасове явище.

Цікавим проектом є те, що лемки села Солотвини біля Криниці, які живуть у Польщі та Україні, спільними зусиллями планують поставити пам'ятник із повним переліком прізвищ мешканців села до депортації.

IV. Фінансова діяльність

Лемківські організації ВУТЛ провели великий обсяг роботи з питань статутної діяльності. Можливо, багато заходів мною не названо. Думаю, що виступаючи доповняю мою доповідь.

Кожна організація шукала меценатів, спонсорів. Товариство фінансувалося через спонсорів та, частково, державною службою ветеранів – окремі обмежені проекти.

Голова Контрольної комісії зробить доповідь про перевірку руху коштів.

Колегія щиро дякує спонсорам і меценатам за виділені кошти для здійснення нашої статутної діяльності.

Шановні делегати! Оцінку роботи Колегії та мені, як голові, дає Ви.

Наші організації, з часу створення товариства, зробили величезний крок у збереженні лемківського субетносу, у збереженні і відродженні нашої культури, а зробили це Ви – патріоти Лемківщини. Хочу подякувати кожному, хто хоч трішки долучився до підняття авторитету лемків, до нашої справи, хто на громадських засадах плідно працював, забираючи час у своєї родини і віддавав себе справі Лемківщини. Я хочу подякувати членам Колегії, головам обласних і районних організацій, осередків – генераторам нашої справи.

Лемки є достойною етнографічною групою українського народу, десятки тисяч наших краян підняті з колін з Вашою допомогою.

Певно, не все мені вдалося зробити на цій посаді, захищаючи інтереси краян. Працював чесно в ім'я нашого народу. Я прошу вибачення, якщо перед кимсь провинився.

Я залишаю цю посаду. Новий голова повинен зробити ще один крок вперед для ствердження лемків.

«Боже заплат Вам», дороги Краєне!

Штрихи до портрета

Микола ФЕДОРКО

Микола ФЕДОРКО народився 6 грудня 1912 р. в с. Смереківці, повіт Горлиці. У 1929 р. закінчив 4-и класи гімназії в м. Горлиці і був прийнятий в Державну чоловічу учительську семінарію в м. Кросно. у 1934 р. закінчив Семінарію і отримав звання вчителя

народних шкіл. Вчителював на Лемківщині. У березні 1946 р. переселений з родиною в Україну. Працював директором Нагірянської початкової школи і вчителем музики в Ягільницькій середній школі Чортківського району. Був керівником хору на кінному заводі та середній школі в с.Ягільниця.

За досягнення у галузі освіти і педагогічної науки нагороджений медаллю А. С. Макаренка і удостоєний почесного звання «Заслужений вчитель УРСР».

У 1978 р. вийшов на пенсію і переїхав до дочки Ірини в м. Запоріжжя на постійне місце проживання.

Помер 20 лютого 1994 р. і похований в Запоріжжі. Архів М. Федорка дочки передали до музею «Лемківщина» в Тернополі.

Дарія АНТОНЮК, учениця.

Я пам'ятаю Діда [Миколу ФЕДОРКА] як сильну, водночас лагідну людину. Він вражав людей навколо своїм вихованням: при зустрічі з жінками завжди знімав капелюха, що було незвично для радянських часів. Щось було невловимо-граціозне в його ході та манерах. Представник Австрії і Польщі, закинута долею в радянську Україну, змушений був пристосуватися до нового середовища. Від нього я, десятирічна дівчинкою, вперше почула про Гулаг, голодомор, війну і депортацію.

Запам'яталися дні, коли ми з Дідом гуляли лісом і збирали ліщину [лісові горіхи], а потім готували яєшню з кропивою. А ще – похід на лижах. Для мене, не дуже спортивної від природи дівчинки, це була неабияка пригода.

І тепер, на іншому боці світу [в США], за тисячі кілометрів від Дідової батьківщини, я гортаю сторінки лемківського підручника, виданого у Львові 1933 р., і складаю список запитань до Діда. Але його вже немає поруч...

Оксана ФЕДОРКО, внучка.

Августин ВОЛОШИН

РУСИНИ ЧИ УКРАЇНЦІ?

В часі великої мовної, підручничкової і національної боротьби, яка оце ведеться на нашому Підкарпатті між трьома напрямками, вороги нашого відродження пустилися шляхом епігонів і на спосіб червоних агітаторів і підлих хитрунів софізмами дурять наш бідний нарід. Не дивуємося їм, бо свідомі самі, що правди не мають за собою, стараються вони прикритою брехнею з'єднувати собі сторонників, тримаючися засади, що кожний середник, хоча б і найбільший злочин, – є добрий, якщо їм помагас до осягнення їхньої цілі.

В повному хаосі понять, який панує між нашим народом – і тверді руські, і домашні прославлені неділяччі закинули вудцю до каламутної води й хитро ловлять людей. Кажуть, що ми були русинами, тож маємо ними бути й далі; училися з руських книжок, тож маємо з них учитися і далі; русинами були наші великани Духнович, Павлович, Добрянський, Кралицький, Попрадов і т. д. – тож русинами маємо бути й ми, а не якимись українцями. Закидають нам «українофільство» (хоч ми правдиві українці, а не українофіли!), добачають у нас впливи галицьких емігрантів, бачучи між емігрантами і соціалістів, і комуністів, і безбожників – оскаржують нас, що ми всі соціалісти, комуністи й безбожники. Українців малюють як рогатих чортів, що прийшли винищити наш нарід і на кінець кричать: дивися, русине, які чорти ті українці і чи ти хотів би мати з ними щось спільного? Ні, лиши їх, бо ти ніколи не був, не є й не будеш українцем, а до смерті останеш русином, бо русини були твої предки й руська мати тебе породила, а руська мати може лише русина породити, а не якогось рогатого українця. Гарна й хитра софізма, яка не одного може збаламутити.

Русини ми, чи українці? Безперечно, що ми русини! Так відповідь кожний національно свідомий чоловік на Підк[арпатській] Русі, в Галичині, на Буковині й у Вел[ікій] Україні, якщо він не хоче бути підніжком і грязею чужого народу. Але тоді чому ми самі називаємо себе й дозволяємо, ба й домагаємося, щоб нас називали й uznавали українцями? Чи ми вже покинули назву «русин» і виреклися її? Ось, саме відповідь на це питання треба пояснити нашому народові, щоб, будучи русином-українцем, не дався обману всяким лжерусинам з-під прапора Фенцика чи «Неділі».

Назви «русин» ми не вирікаємося й не покидаємо її. Нею називалися наші славні князі в Києві й у Галичині, й на Підкарпатті, нею називалися наші великі предки, нею називаємося і ми. Ця назва нам була і є дорога і свята. Але коли ми днесь на перше місце видвигаємо й завше підчеркуємо назву «українець-український», то це робимо для того, щоб відрізати себе від тих, що сталися зрадниками нашого народу й як вовки в овечій шкурі іменем «русини», іменем руського народу, іменем ніби руської культури за мадярські пенга, за польські золоті туманять і продають

русина. Вкрали нашу назву «русини» й нею послуговуються в своїй юдиній роботі. Щоб, отже, відосібнитися від тих справдішних яничарів і зрадників, ми переставою живити стару нашу назву «русини», а вживаємо нашу не много молодшу назву «українці». І цього нашого поступовання ніхто не може нам брати за зле.

Подібну аналогію маємо й у церковній термінології. Напр.[іклад], усі хрещені називаються християнами, то є не всі є членами правдивої Христової Церкви. Ото ж, щоб себе відосібнити від усяких відступників, члени правдивої Церкви Хр[истової] називаються ще й особним, більше спеціалізованим іменем «католики». Не покидають назви «Християне», але більше видвигають назву «католики», бо ж ім'я «християне» присвоїли собі та ним ошукують людей цілі сотки найрізномірніших собі цілком протирічних сект, як це зробили й наші вороги з нашою назвою «русина». Другу, ще свіжішу аналогію маємо в сьогоднішній Галичині. В усіх трьох галицьких єпископствах заборонено в богослуженнях уживати назви «православні», а на її місце вживають назви «правомірні» [правовірні]. Галицькі єпископи зарядили так тому, бо московські агітатори цареславної схизми з тією нашою стародавньою назвою йшли між гр. [єко]-кат. [олицьких] вірників і поволи перетягували їх на схизму. Чи покинули наші галицькі браття назву «православні»? Ні, не покинули, тільки більше видвигають назву «греко-католики чи католики», щоб тим відрізати себе від тих зрадників Церкви Христової, що підшилися під назву «православні» й нею воюють і школу роблять!

Ті дві аналогії нам цілком вистарчають. Ми так само не переставою бути русинами, тієї назви не покидаємо, вона нам свята й тепер, але, коли під цю назву підшилися всякі свідомі чи несвідомі шкідники, які ні нашої мови добре не знають, ні духом нашого народу не живуть, а тільки служать чужим інтересам, на знищення нашого народу, тоді ми мусимо видвигати другу нашу назву «українці», щоб більше підчеркнути нашу нерозривну одність із великим укр.[аїнським] народом і щоб ясніше зазначити, що ми нічого спільного не маємо з тими, що, називаючи себе русинами, туманять і продають наш руський нарід.

Про це писати й це людям пояснювати треба саме сьогодні, коли по наших селах і по наших «Просвітах» русофільські агітатори збирають підписи на «руські» учебники. Отже, українське свідоме громадянство, до роботи! Борітеся – поборете!

(Вперше надрукована в газ. «Свобода». – Ужгород. – 1937, 2 верес. – Ч.28. – С.1. Подається за першодруком. Стаття не підписана. Могла бути ініційована А. Волошиним або ж вийти з-під його пера. //Вісник СФУЛО. – Львів. – Берез. 2015. – №3(27). – С.8-9).

НАШІ ЮВІЛЯРИ – ВИДАТНІ ЛЕМКІВСЬКІ ДІЯЧІ

- Травень**
- 60 – **Володимир ОДРЕХІВСЬКИЙ** (*14.05.1955, м. Львів) – скульптор, мистецтвознавець, педагог. Кандидат мистецтвознавства (1985), народний художник України, професор Львівської Національної академії мистецтв. Син скульптора В. Одрехівського зі с. Вілька, п-т Сянкі і співачки М. Байко зі с. Яблониця, п-т Коросно.
 - 120 – **Епіфаній ДРОВНЯК** (Никифор *21.05.1895, с. Поворозник, п-т Новий Санч + 10.10.1968, м. Криниця) – маляр-самоук світової слави.
- Червень**
- 75 – **Іван ЛАБА** (*3.06.1940, с. Вишава, округ Меджилабірці, Словаччина) – культурно-громадський діяч. Голова Центральної Ради Союзу Русинів-Українців Словаччини (1999-2009). Член Президії, в.о. голови СФУЛО (2011-12).
 - 60 – **Петро ПИСАРЧУК** (*6.06.1955, с. Чемеринці, Перемишлян. р-н, Львів. обл.) – інженер-теплотехнік, громадський діяч, меценат. Директор МП «Лаваз» (1992-93), генеральний директор ТОВ «Айпіс-Л» (1993-2002). Народний депутат України (2002-06). Член правління Українського Союзу промисловців та підприємців (з 2003). Батько зі с. Рихвальд, п-т Горлиці.
 - 90 – **Михайло ДЗІНДЗЬО** (*19.06.1925, с.Красна, п-т Коросно + 8.08.1993, м. Борислав) – фольклорист.

Євген ЯХВАН, Світлана ТИМЧЕНКО

ЦЕ МОЇ БЕСКИДИ

Якби з лемків робили цвяхи, то це були б найміцніші цвяхи в світі.

Петро Яхван, син Дмитра, з Віслочка

На худому, зі сивою щетиною, обличчі блищали тільки очі. Колись дівчата звали його синьооком, а тепер від страху і люті вони якось побіліли, немов теж посивіли. Що то за біда? Його Віслочок, його Бескиди забирають. І хто?.. Хто?..

– Помру, а не віддам! Моя земля! Мої Бескиди! Яню, Яню, добре, що ти не дожила до цього страху. Як же ми гірко і радо будували оцеї дім! Щоб і дітям було. А тепер?

Його Яничка посміхалася чорними зірками очей. І як же ж вони в неї блищали. Так забирало душу, немов серце зупинялося і нічим було дихати. Після весілля діти пішли один за одним. І так же вона за ними весело ходила ... І тато, і мама любили її.

У той страшний день Дмитро і посивів, коли її привезли.

– На кого ж ти мене покинула? Життя твоє забрали, а тепер ще й твою могилу заберуть!

Діти не спали, коли він постукав у вікно.

– Марійко, дитино, це я. Збери мені щось з собою, піду на перевал із хлопцями. Не пустимо іродів до Віслочка.

– Тату, тату! А можна ми з Вами підемо, будемо дерева рубати, закладемо дорогу, щоб не проїхали. Он брати як повиростали, ми вже в ліс ходимо.

– Доню, доню, ти ж моя матуся... Та там стріляють. Не доведи, Господи. Казав мамі: не ходи! Не послухала. То ж нелюди! Їм все одно: чи діти, чи жінки ... Сидить дома. Ох, ох, – стогнало серце. – Та й господарювати треба. Корову доїти, хліба спекти, треба щось їсти. Слава Богу, хоч вода є.

На горі, біля церкви, збиралися чоловіки, несли, хто що міг. Хто гвинтівку, а Іван кулемет притягнув. Такої дружноти давно вже не було. Жінки стояли осторонь із кошиками, покритими вишиваними рушниками, неначе на свято. Проводили своїх. На перевалі Дмитро розподілив хлопців – забили дорогу, а самі залягли. Ніхто навіть не курив. Почувся гуркіт машин, груба лайка. Комуняки проклинали лемків, що не пускали їх у Віслочок.

Після обстрілу, що сколихнув тишу Бескидів, Дмитро не витримав і натиснув на гашетку.

– Не пройдете, скажені, поки я живий, оце вам за мою Яничку, оце за наші молитви і церкви, і рід наш лемківський! Їхте, подавайтеся! Ще ніколи лемко не під ким не був!

Загудів літак над селом.

– О, Боже! Там же діти. Бомби скинули на церкву. Іроди! Все. Немає ні москалям, ні полякам пощади! Віслочка захотіли?! – випалив у гнів Дмитро. І почав молитися. Тремтячою рукою клав на себе хрест.

– Господи, забери від мене гнів, бо я від нього сліпну. Укріпи мене і освіти душу мою. Я – Лемко, воїн, зроби мій розум і душу холодною, а руку кріпкою, щоб я не промахнувся. Мої предки захистили Бескиди, зупинили орду. І ніхто з чужинців не ходив по нашій землі. О, Мати Божа! Захисти нас від ворогів!

Довго боронили свій Віслочок. Та навала була страшною. Вони підступно за-

хопили його. На часі почали збирати люд, хитрощами обіцяли, що переселять на кращі землі і дадуть багато їй.

Ахтоне хотів, силою вивозили, навіть не вдягнутих. А хто був у підтанниках, навіть здирали, бо і то багато було. Один сказав Петру, що він за нього кров проливав. Все збіжжя вивезли, завантажили у вагони. Сказали, що на місці роздадуть, та й до того часу [дають]. Кого – куди. Розділили цілі сім'ї та села. Кого на Миколаївщину, кого на Херсонщину. Кіровоградщину. Просто викидали в степу. Ні одягу, ні їжі – хоч здихайте. Якби то не були лемки, то вмерли б. А то тільки кріпкий дух і витримав. Руками виривали землянки, зносили, хто що міг. Гуртувалися, спасали дітей, бо знали: у дітях – майбутнє! Ходили на заробітки. Так і вижили. Та не всі...

Тепер наша земля, наші хати, наші Бескиди – у Польщі. Тільки й зустрічаємося на святі культури «Лемківська Ватра», як гості на своїй рідній землі, один раз у рік. Як чужаки ходимо по своїй землі, гірко схиляємо голови на розтерзаних цвинтарях, біля розбитих церков. Немає вже тих, хто рідну землю боронив, zostалися тільки нащадки. Не забувайте: хто ми і звідки ми! Ми – Лемки! Лемко – то найміцніший цвях у світі! Його не можна зігнути. Еднаймося, лемки всього світу! І зборонимо свою Україну, бо на неї знову зазіхають! Збираймося там, де сходяться два потічки ...

Літ.: Яхван С. П., Тимченко С. О. Мертві лемки йдуть: Новели. – Тернопіль, 2012. – С.11-12.

Іван КОМАРА з Тернополя.

Нар. в с.Бортне, п-т Горлиці.

ЛІТНЄ СНОВИДІННЯ

Завершила свій крок весна рання, Тепле літо прийшло до нас знову. Ти приходиш в мій сон на світанні І несеш дивну квітку любові.

Я назустріч іду, приймаю твій дар І плачу поцілунком гарячим ... Але що за мара? Я збудився зі сну – І ні квітки, ні тебе не бачу.

Тиха ніч надворі. Світять місяць і зорі. Ні гомону, ні гуркоту не чути. Тільки в мене одна є проблема така – Вже сьогодні мені не заснути.

То ж приходь у мій сон на світанні І житло не минай в дні святкові. Збережи теплоту в часи ранні, Принеси дивну квітку любові.

Бо не знаємо ми, скільки нам ще іти По шляху серед квітів барвистих. Скільки ще у житті подарую тобі Поцілунків гарячих і чистих.

РОДИНА ЛЕМКА-ЄГОМОСЬЦЯ

Життя кожної родини складатися з прегляття, радості і смутку, щесся і болю, споминів і прагніня, молитви до Пана-Бога за липшы часы. Єдною з таких гісторій, цікавих і тяжких, є життя родини Шафранів-Репелів, з яких походить наш вшиткыма шануваний отець Володимир Шафран а его жена – імосьць Марія.

Юж прешло 20 років, як о. Володимир вкупі з родиною прихав служыти Богу і людям в бучацьку церкву Сьватої Покровы. 12 лютого минуло 25 років од дня сьвачень, а 9 жовтня прешлого року скінчыв 70. Але по нім тых років не видно. За роки, котры отець правит в нас, нич праві ся не змінив. Завсе скромний, усьміхнений, до кожного ставит-ся з повагом, за што го шануют і люблят парафіяне.

Наш єгомосьць пражыв нелегке дітинство. Примусове переселіня молодой родини Шафранів-Репелів зо с. Розтока Велика (повіт Новий Санч, воеводство Краківске) в с. Книшівка на Полтавщину, де юж давно «квітлі» колгозы, была великом бідом для них. Заледво, за пітора роки удало ім ся втечы з того «краю» на Станиславівщину в мале і глухе село, де ішчы не было колгозів. Ту прешли дітчы і парібоцькі роки нашого єгомосьця. В тому селі вродилося ішчы четверо діти, вшиткых – шестеро.

Мама о. Володимира – Марія з Репелів, походила зо заможной родини розтоцького віята. Была найстарша. Мала ішчы штири сестры і пятеро братів. А ей дідо была зо своіма сестрами і братами, так си порадила і зо своіма шістма дітми. Вчыла їх порядку, культури, рідной мовы і звичаїв. Біль по страченій Отчизні выливалася в сьліванках-колісанках, шчырий штоденній молитві за свою родину.

Двоє братів стали єгомосьцями, а єден з них – архимандритом. Они выїхали до Гамерикы. Двоє других братів в Польшчы были засуджени і вывезени до Сибіру. Так же будучий отець Володимир мав з кого брати примір. Як юж був в 9-ій класі, то го выгнали зо школы, бо не пішов до комсомолу. Ниякы примусы – фізични ци

моральни, не змусили го ся впокорити. Прото змушений був выїхати зо села. Поборов ріжни жытьови прешкоды, закінчыв технікум во Львові, служыв в Советській Армії, дале вернувся на Прикарпаття і працював індзыніром.

За тот час, што влодко не був в селі, Мариса, яка была на шіст років молодша, выросла гардом дівком. Од чыстой приятні завязала-ся міцна любов. Обое зрозуміли, же сут єден другому суджени. Шлюб взяли в лютім 1969 року і юж 46 років ідут по жыттю чудесном родином. Гнеска маюч дві доні і четверо внуков.

Вшитко было бы добрі, але молодой індзынір не порывав ани дня з підпільном греко-католицком церквом, котра заохочувала твердых хлопців до духовной праці. Хтів быти, як і іншы з його родини, сьвасчеником. В лютім 1990 року закінчыв Львівску семінарію Св. Духа і був сьвасчачений на душпастиря митрополитом В.Стернюком.

Першы роки службы не были барз легкы. Початково парафію достав в Тернопільскім реїоні. Хоц існувало замішаня з конфесиями, але удало му ся, спільно з імосьцями, зарядити

в округу єдину греко-католицьку церкву. По тому дали му парафію в нашім Бучачі і мусьв поставити парафіян пред фактом, же юж іде.

Нашого о. Володимира Шафрана од іншых різнит простота, шчыріст, вроджена повага до сьлівбесьідника. Не любит гварити дуже – слова замінят справом. Конкретні а пунктуальні. Николи ся не скаржыт, просто робит і – якнайліпше. Высоко цынит свій сьвасчаченичый обовязок.

Его жена-імосьць єст катехитком, помагат му в выхованю малих бучачців в дусы правдивой віры а патріотизму. Она, напавду, харизматична і осьвітчена особа в Бучачі, порадит каждому, хто просит ей помочы. В церкві Св. Покровы панує правдивий Дух красы і умиротворіня.

Отець Володимир в своїх казанях часто споминат своїх родичів, живых і тых, котри одышли в другій сьвіт. В його родині мав місце дивний факт: коли гмерали двоє діти, то двоє живых ставали сьвасчачениками. В отця померли малима двоє братів: він з рідним братом стали сьвасчачениками. В дворідного брата о. Павла гмерло малима двоє братів, то він став душпастирьом, а його сестра – законницом (монашком). В брата о.Івана померло дітми двоє братиків, то він прийняв духовний сан, а другій став монахом і служыв з Митрополитом Любомирьом Гузаром. Такто Боже провидіня снує свое нитку жытя і смерти, єднат нас з небом і Господом – Творцьом вшиткого видимого і невидимого.

А родина Шафранів штоден, тихо і стало, творит благословіня для Лемків і не лемків. Для молодых і старых, добрых і не барз послушних, задля миру, спокою і доброй волі на нашій стражденій Україні. На вельки сьвата – Риство, Йордан, Стрітеня ци Паску, сиви очы нашого отця сьвітят-ся по дітинячому, вінчуют і даруют нам шчыру радіст.

Многая і блага лїта поважаній сьвасчаченичій родині Шафранів-Репелів!

Ніна ОЛЕНЮК –
голова Бучацького реїонового товариства «Лемківщина»

НЕ ПОШЧЕСТИЛО

З циклю «Вундер-Кінг од Сянока»

Дідо Митро в своїм казаню для внука Ваня не міг предвидіти вшиткого зо парібоцького жытя і повісти внукови. А внук юж не на жарт позерав на дівчатиска, хоц му пуциня ішчы не выросло, но він з того проблем не робив. Він си мисльів, же пришов час запознати-ся з нима. До ока му хпало дівча на імено Мариса. Оно і достало запрошыня на рантку. То было тихіцьке, потульне дівча, яке першыраз ішло на спотканя з «кавалером», того барз ся кремпувало. Повіме одразу, же був місячний а морозний вечер. Ванцьо, як веце обізаний «парібок» і промотор того спотканя, взяв на ся керовництво том милон бесьідом. Мариса му не перечыла, лем потакала.

Бесьїду Ваньо провадив дост поважні. Оповідав про зьвізды а місяц на небі, про газдівку (же льоха літат за кнурами, а пес Пікусь до смерти заток когута). Єдним словом, про вшитко таке, што му лем приходило до головы. Мариса барз пильно слухала, потакала і кывала головою, а даколи тиж вставляла даке слово.

Нараз Ваньо одчув, же му мерзнут ноги і уха. Він тепер веце думав не о бесьїді, з якої му юж вышло, а про мороз, який барз го допікав, і о скорший конец той ранткы. На тому мож было бы ся розыйти. Але як ся розыйти, кед Ваньови не позвалял парібоцькій гонор, а Мариса не знала, же за ньом перший крок. Она, як і Ваньо, дуденіла і позерала непорочними оченятами на «парібка». То было не спотканя, а змагы двох залюблених бенкартів на вытриманя. Ваньо кляв тот ден, коли му пришла до головы думка о спотканю. Ноги му доцяп задубіли, а в ухах штоси стріляло. На слупі, як на зло, грав голосник, який барз любив в теплій хьжі слухати Ваньо. Він од того вшиткого мало не оцапів. Наконец Мариса пішла до хьж, а Ваньо штомоци дав дьору домів, якбы за ним летіло сто дьаблів. На оборі він ішчы пару минут «танчыв гопака» – дупкав ногами і чухав уха, жебы ся іх дочутити. Як юж сягнув свого, рушыв до двери. В хьжі матір як вздріла Ваньови уха, червени як рак од натераня і вельки як в баєчной лялькы, наравила крику:

– Йой, йой, люде добри! Призрийте-ся на того мого паяца. Де-с був, холернику? Я тя прошу остатній раз, престан сьмішчыти люди і робити зо ся блазня.

Ваньо на то нич не повів і што мав повісти, як му зуб на зуб не трафляв. Внет шурнув і гвопхав-ся до перины, накрыв-ся з головою, жебы якнайскорше обігрити свое зимне тіло.

Тота Ваньова кавалерка обышла-ся закатаріям. Гамба му ся не заперла од кашлю, а уха такой кус одморозив. Людове лічыня бабы Нацкы выратувало го од векшой біды – запаліня плюц. Тепер він лежав під перином, пив гербату і лічыв за-холоду, в єдночасы робив высьлід свого не барз вдатного спотканя...

З Михалом было інакше. Він по натурі не був занадто бесьїдливий, а тим паче з дівчатисками. При спотканю з Оленком не мав велькой потреби дашто повідати, бо она обертала языком за двох. Но Михал мав потребу в другому: пред рантком він барз нажльокав-ся машлянкы, того мав здутя. В брисы му кявчало і тото вызывало в него зліст, а в Оленкы – шчырий сьміх.

Оленка – то цылковита одвротніст од Марисы. Йй в бесьїді за словом до кышені не тра было лізти. Остра на язык, она могла каждому хамови дати одсыч і стулити му пыск. А в тому випадку, она добрі чула, же в Михаловім брисы грає «оркестра» і ним трепле од студени. Зо сьміхом, но лагідні поцьлювала го в лице, повідуючы:

– Ід юж домів, Михасю, бо, не дай, Боже, ішчы замерзнеш, альбо наробиш в порточки. Такой срамоти Михал од Оленкы не чекав, того высьміяний одраз рушыв домів. Зато, як бы там не было, од закатаріня зостав выратувани.

Ци пришли до розуму Ваньо з Михалом? Як на зиму – такой пришли.

Миколай ФУЧЫЛО,
с. Воля Нижня, п-т Сянік.

НАД МЕЖОМ ЧЕРЕШЕНЬКА

Лемківська народня пісьня

– А над межом черешенька, а під межом – дві.

А юж з тобом, моя мила, а юж з тобом зьлі, бо юж росне тобі бришок попід рамене.

На кого ж ты тераз повіш, як не на мене?

– На кого ж бы-м повідала, як не на тебе, як ты ходив і ночував, а я для тебе?

Носив єс мі, фалечнику, червене вино, жебы хлопця написати на твоє мено.

Ходит шугай попід вигляд, красьні собі грат,

а дівчына при колисцьї плаче-нарикат.

– Не плач, дівча, не нарикай, бо я возму тя, як зозуля на новий рік прийде і закуват.

– Не звад же ня, фалечнику, бо-м я не гупа, Бо зозуля на новий рік нигда не кукат.

– А то вшитко Пан-Біг дає: то може даст, же зозуля на новий рік може закукат.

– На запецку діти двоє, а на пецу – троє. Воз же си, фалечнику, шытко, то – твоє.

(Літ. Східнословобжанські українські говірки. Нотатки до мовного портрета переселенців з Лемківщини: Науково-навчальний посібник. – Лузанськ, 2006. – С.95-96. Редакція тексту пісні – І. Дуда).

КАЗАНА ЯМРОЗА

(Менше веце)

Хто з Вас, старокрасви Лемкы, не знав Амроза? Того Амроза, што зберав печаткы і казана бесьїдував? Што за печаткы вшиткым віятам четину цюнав? Здає-ся, такого села ніт на Лемковині по галицькій стороні, де бы не знали Амроза! Преходив Амроз і границю на Маковицю, але мадярски шандаре страшыли-ся Амроза і заперли го, і «дрібни крупкы» му давали істи. А кед го выпустили, погрозив ім Амроз костуром і прокляв їх.

Вы могли видіти Амроза в зимі напів голого і на морозі босого, а в літі закутого в бляхи і зо тяжким гелмом на голові. Здоровий і веселий був Амроз і молодо ся тримав. Ци жыє? Не знаме! Пят літ тому ішчы зме го виділи.

Люде, ходте ту до купы: Фільзофы, мудры, глупы, Меньшы, мали і великы, Кривы, просты і горбаты! Вшиткы греко-католикы, Вшиткы римски уніаты, Православни і християне – Най ту каждый в коло стане!

Зле ся діє... Люде грішат, Каждый пса на другим вішат, Брат на брата, сын на тата. Гей, вы, хлопці а дівчата, Проганяйте-ся як коты Поза сьтіны, поза плоты.

Не слухайте мамы-няня, Послухайте хоц казана!

Вы – парибци, вы – бетяре,

Даколи вас Бог покаре:

Каждий суций до дівчати,

А до книжкы вшиткы тупы.

Нуж ту треба почытати,

Бо-сте хлопці дакус глупы.

А вы, стари родителі:

Знає, де сут вашы діти?

Вмісто ряд тримати в селі,

Вы ідете в корчму пити!

А доброго треба бича

На дівчата чорноброви:

В голові ім шляркы, крайкы

І сукні оксамитови.

Біда, біда, гріх-содома,

Покайте-ся, грішни люде,

Юж дост біды мате дома!

.....

А вы, попы-целибаты,

Оставьте нам Лемковину...

Заберайте свої граты,

Поправте сой кондовита,

Бо внет буде конец сьвіта!

Ангеле будут трубіти,

А вы зо страху ... віків амін!

Сват.

Літ.: Карпаторусский Календарь Лемко-Союза. – Юнкерс, Н. Й., ЗСА. – 1930 – С. 59 – 60.

Лемку! Маш бесьїдувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93. www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Тираж 1000 прим.

Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємець Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Василь МУЛЕСА (Закарпаття), Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів).

Комп'ютерний набір і верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.